
8 KATALOGIZACIJA

U poglavlju su opisana opšta uputstva te druga objašnjenja u vezi s katalogizacijom u COBISS sistemu. Opisani su i osnovni postupci u radu s bibliografskim zapisima, kao što su preuzimanje zapisa, kreiranje novih zapisa (od početka ili priređivanjem sličnih zapisa), uređivanje postojećih zapisa, razrešavanje duplikata itd. Rad s bibliografskim zapisima odvija se u interfejsu za katalogizaciju (v. pogl. 3).

Katalogizatori u bibliotekama, koji učestvuju u sistemu uzajamne katalogizacije COBISS, odgovorni su za to da podaci u bibliografskim zapisima budu tačni, a da zapisi budu urađeni u skladu s kataloškim pravilima. To posebno važi za zapise koje biblioteke unose u COBIB ili ih u COBIB-u ispravljaju, odnosno dopunjuju. Samo uz adekvatan kvalitet tih zapisa može se obezbediti da te zapise efikasno (sa što manje intervencija u njima) u svom radu koriste i druge biblioteke u sistemu. Isto važi i za pripadajuće normativne zapise.

Za zapise u COBIB-u važe sledeći zahtevi:

- Zapisi moraju biti oblikovani u skladu sa odgovarajućim nivoom bibliografskog opisa.
- Zapisi ne smeju da sadrže podatke od lokalnog značaja.
- Odrednice u zapisu treba proveriti u odgovarajućoj normativnoj bazi podataka te po potrebi i u zavisnosti od privilegija koje imamo, uraditi i intervenciju na normativnim zapisima koji su povezani s bibliografskim zapisom.
- U zapisima ne smemo da menjamo ili da brišemo važeće podatke. Ispravljamo ili brišemo samo očigledne greške. Ako nismo sigurni u to da li je neki podatak ispravan, obraćamo se nadležnoj nacionalnoj ustanovi.¹
- Zapis ne smemo da menjamo u zapis za drugi bibliografski entitet. Ako na osnovu podataka u zapisu nije nedvosmisleno jasno da je reč o zapisu za isti bibliografski izvor, obraćamo se biblioteci koja je kreirala zapis i zajedno proverimo podatke. Ako ustanovimo da nije reč o zapisu za isti izvor, kreiramo novi zapis, a u suprotnom po potrebi

¹ U sistemu COBISS.SI to su Narodna i univerzitetna knjižnica i IZUM.

adekvatno ispravimo, odnosno dopunimo, postojeći zapis.

- U zapisu, koji smo kreirali priređivanjem sličnog zapisa, moramo prirediti podatke u svim odgovarajućim poljima. Podaci moraju da odražavaju bibliografski izvor koji opisujemo.
- Zapis, koji smo preuzeli iz strane bibliografske baze podataka, ne smemo da promenimo u zapis za drugi bibliografski entitet. Međutim, moramo ga adekvatno ispraviti (npr. polja koja moraju da budu na jeziku katalogizacije) i po potrebi dopuniti.
- Zapis za bibliografski izvor u više delova ne smemo da promenimo u zapis za jedan deo i obratno.

Prilikom katalogizacije u COBISS sistemima koriste se standardi za katalogizaciju koji so propisani na nacionalnom nivou te druge nacionalne smernice. Za sve COBISS sisteme zajednički su sledeći standardi:

- *COMARC/B format za bibliografske podatke*²
- *COMARC/A format za normativne podatke*³

U COBISS sistemima u kojima se koristi ćirilica podaci se mogu unositi u ćirilici, latinici ili kombinaciji oba pisma. U svim drugim COBISS sistemima podatke unosimo u latinici. V. pogl. 13.

Za unos podataka o bibliografskim izvorima, napisanim u nelatiničnim pismima, u COBISS sistemima koriste se različiti, sistemi za transliteraciju, odnosno transkripciju, koji su propisani na nacionalnom nivou.

Zapisi za bibliografske izvore, koje biblioteke unose u COBIB, trebalo bi da sadrže što kompletnije podatke. Zato se preporučuje da prilikom kreiranja novog ili uređivanja postojećeg zapisa, pored obaveznih podataka, unesemo i druge odgovarajuće podatke o izvoru. Pregled svih polja, odnosno potpolja, koja dolaze u obzir u zapisima za pojedinu vrstu bibliografskih izvora, dat je u *Dodatku A – Spisak polja/potpolja* u priručniku *COMARC/B format za bibliografske podatke*.

Kada, prilikom uređivanja postojećih zapisa, naiđemo na greške mi ih ispravimo. Ako to nije izvodljivo (npr. nemamo odgovarajuću privilegiju), obratimo se biblioteci koja je zapis kreirala, a u slučaju nedoumice s obzirom na adekvatno rešenje, na nadležnu nacionalnu ustanovu. Slično postupamo i u slučaju duplikata koje sami ne možemo da razrešimo.

Sva bibliotečka građa, koja stiže u biblioteku ili kojoj biblioteka želi da omogući pristup, prolazi kroz postupak bibliografske obrade. Važno je da pre obrade temeljno proverimo da li za bibliografski izvor u lokalnoj bazi podataka i COBIB-u postoji odgovarajući zapis. Ako postoji, proverimo da li ga treba

² COMARC/B format: za bibliografske podatke: priručnik za uporabnike / [pripravil] Institut informacijskih znanosti. Maribor: IZUM, 1991-. Dostupno s korisničkim imenom i šifrom i na http://obrazovanje.vbs.rs/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=1_Comarc_B_svn.

³ COMARC/A format za normativne podatke / [pripravil] Institut informacijskih znanosti. - Maribor: IZUM, 2008-. Dostupno s korisničkim imenom i šifrom i na http://obrazovanje.vbs.rs/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=2_Comarc_A_svn.

ispraviti, odnosno dopuniti. Takođe moramo proveriti da li u lokalnoj bazi podataka i COBIB-u postoji više zapisa za isti bibliografski izvor.

U nastavku je dato nekoliko osnovnih uputstava za efikasno pretraživanje.

- Prilikom pretraživanja po imenima obavezno koristimo znak za skraćivanje "*".
- Ako se na publikaciji pojavljuje više varijantnih naslova, preporučljivo je proveriti sve naslove.
- Eventualne naslove sa štamparskim greškama dobijamo pretraživanjem rečima (/TI), po pojedinim rečima iz naslova, te zato prvenstveno kod dužih naslova upit formiramo i po različitim kombinacijama pojedinih reči.

Primer:

Katalogizujemo knjigu *Earthquake and volcano deformation* autora Paula Segalla. Zapis za knjigu postoji u bazi podataka, ali je u naslovu štamparska greška. Upisano je *Earthquike and volcano deformation*.

Kod "Autor – osoba" upišemo *Segall, Paul**. Odrednica za autora je *Segall, Paul, 1954*, te ćemo zato odgovarajući zapis pronaći samo ako upotrebimo znak za skraćivanje.

Kod "Naslov" upišemo *Earthquake and volcano deformation*. Zapis nećemo pronaći, jer je u bazi naslov sa štamparskom greškom. Ni sa skraćivanjem, npr. *Earthquake and**, ne dobijamo rezultat, jer se greška pojavljuje u prvoj reči naslova. Pokušaćemo i sa komandnim pretraživanjem po pojedinim rečima iz naslova. Rezultat dobijamo ako kod "Zahtev za pretraživanje" upišemo npr. *AU= Segall, Paul* AND (volcano and deformation)/TI*.

Za izvođenje postupaka u radu s bibliografskim zapisima potrebne su nam sledeće privilegije:

- CAT_A_MON – za uzajamnu katalogizaciju monografskih publikacija (knjige) te za kreiranje zbirnih zapisa i zapisa za izvedena dela
- CAT_B1_ART – za uzajamnu katalogizaciju sastavnih delova
- CAT_B2_CON – za uzajamnu katalogizaciju kontinuiranih izvora
- CAT_NEWSER – za uzajamnu katalogizaciju serijskih publikacija
- CAT_C_NBM – za uzajamnu katalogizaciju neknjižne građe
- CAT_D_ANT – za uzajamnu katalogizaciju antikvarne građe
- CAT_NEWMARC21 – za preuzimanje zapisa iz Online kataloga Kongresne biblioteke i baze podataka WorldCat

S privilegijom CAT_A_MON mogu se kreirati i uređivati zapisi za štampane i tekstualne elektronske monografske publikacije, a s privilegijom CAT_B2_CON zapisi za štampane i tekstualne elektronske serijske

publikacije. Za serijske publikacije u neknjižnom obliku potrebna nam je privilegija CAT_B2_CON i CAT_C_NBM.

U nastavku su opisani tipični postupci koji se izvode u katalogizaciji.

Potpoglavlja:

- Zapis postoji u lokalnoj bazi podataka
- Preuzimanje zapisa
- Kreiranje zapisa
- Ispravljanje i dopunjavanje zapisa
- Razrešavanje duplikata
- Razrešavanje lokalnih zapisa